

ingediend op **1790** (2022-2023) – Nr. 1
13 juli 2023 (2022-2023)

Conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Katrien Schryvers, Peter Van Rompuy,
Koen Van den Heuvel en Stijn De Roo

over de invoering van een belastingkrediet
op legaten aan goede doelen

Toelichting

Sinds 1 juli 2021 is het fiscaal voordeel dat verbonden was aan het duolegaat, afgeschaft. In geval van een duolegaat kon de erflater via zijn testament een deel van zijn bezittingen nalaten aan een goed doel, op voorwaarde dat het goede doel niet alleen de erfbelasting betaalde op het eigen deel, maar ook op de delen van de andere erfgenamen. Die andere erfgenamen erfden een kleiner deel, maar door dat ze daardoor in een lagere tariefschijf terechtkwamen, konden ze zo in totaal meer overhouden. Het duolegaat kon vooral interessant zijn voor mensen die hun nalatenschap, of een deel ervan, wilden nalaten aan vrienden of verre familieleden. Die worden immers belast tegen het hoogste tarief. Het goede doel kreeg op zijn beurt een extraatje dat het anders vaak niet zou ontvangen.

Hoewel het duolegaat initieel bedoeld was om mensen te motiveren ook aan een goed doel na te laten, werd het steeds meer gebruikt in het kader van successieplanning en optimalisering voor de andere erfgenamen. In het Vlaamse regeerakkoord 2019-2024 werd daarom de intentie opgenomen om het fiscaal voordeel verbonden aan het duolegaat af te schaffen. Ter uitvoering daarvan is er voor nalatenschappen die zijn opge gevallen vanaf 1 juli 2021, geen fiscaal voordeel meer bij een duolegaat. Het duolegaat zelf werd niet afgeschaft. Het blijft dus wel mogelijk om in het testament verschillende begunstigden aan te wijzen, waaronder een goed doel, maar besparen op de erfbelasting via die formule is niet meer mogelijk. Dat geldt ook voor testamenten die zijn opgemaakt vóór die datum. De datum van het openvallen van de nalatenschap is immers bepalend.

Via de afschaffing van het fiscale voordeel van een duolegaat wilde de Vlaamse Regering het altruïstisch perspectief van het legateren aan goede doelen versterken. Om het nalaten aan goede doelen toch verder aan te moedigen, werd de erfbelasting op nalatenschappen aan goede doelen op dezelfde datum herleid van 8,5 procent naar 0 procent. Ook de schenkbelasting op schenkingen aan goede doelen, die voordien 5,5 procent bedroeg, werd afgeschaft. Schenkingen en legaten aan beroepsverenigingen en private stichtingen worden wel nog altijd belast tegen 5,5, respectievelijk 8,5 procent.

In eenzelfde beweging werd ook de vriendenerfenis geïntroduceerd. Daarbij wordt het tarief van de erfbelasting onder een aantal voorwaarden teruggebracht tot 3 procent, dat is het tarief dat van toepassing is op erfgenamen in de rechte lijn of tussen partners. Die vermindering is alleen van toepassing als de begunstigde een natuurlijke persoon is die in een testament is aangewezen en die anders voor dezelfde schijf zou erven tegen het hoogste tarief, namelijk 25 procent. Het totale bedrag dat wordt getaxeerd tegen dat lage tarief, is beperkt tot maximaal 15.000 euro, ook als het verdeeld wordt over verschillende begunstigden. Het maximale voordeel bedraagt bijgevolg 3300 euro, dat in geval van verschillende begunstigden onder hen wordt verdeeld in verhouding tot het bedrag dat ze persoonlijk hebben verkregen.

Gezien de beperkte periode van toepassing is het cijfermateriaal om te beoordelen welke gevolgen de afschaffing van het fiscale voordeel voor het duolegaat heeft op het aantal nalatenschappen waarbij wordt nagelaten aan een goed doel en de bedragen die worden nagelaten, nog beperkt.

Om te beoordelen welke impact de afschaffing van het fiscaal voordeel van het duolegaat en de herleiding van het tarief voor nalatenschappen aan goede doelen naar 0 procent heeft, moeten verschillende cijfers onder ogen worden genomen.

Als de absolute cijfers met elkaar worden vergeleken, dan kunnen zowel het aantal nalatenschappen waarin een goed doel is opgenomen en het totale aantal legaten aan goede doelen als de bedragen die in totaliteit aan goede doelen werden gelegateerd, worden bekeken.

De cijfers in de onderstaande tabel geven op die basis een indicatie: er zou sprake zijn van een vermindering, en wel in alle drie de componenten.

Jaar	Aantal nalatenschappen waarin een goed doel is opgenomen	Totaal aantal legaten opgenomen in die nalatenschappen	In het kohier ingeschreven erfbelasting (euro)	Totaal-bedrag legaten (euro)
2017	733	1080	21.642.205	299.476.463
2018	861	1258	23.542.075	339.271.259
2019	901	1275	21.643.653	329.958.455
2020	935	1410	29.424.978	434.410.784
Eerste helft 2021 ¹	551	805	14.547.137	195.930.938
Tweede helft 2021 ²	232	358	/	78.860.346

De cijfers, afkomstig uit het antwoord op schriftelijke vragen van Vlaams volksvertegenwoordiger Katrien Schryvers, werden door Vlaams minister van Financiën Matthias Diependaele genuanceerd in zijn antwoord op een vraag om uitleg van Katrien Schryvers. Daarbij stelde de minister dat de vergelijkingsbasis niet helemaal dezelfde is, aangezien de cijfers van vóór 1 juli 2021 zijn gegeven op basis van de inschrijving in het kohier, terwijl de cijfers vanaf 1 juli 2021 gebaseerd zijn op de datum van overlijden.³ Bovendien waren de cijfers op het moment van het beantwoorden van de schriftelijke vraag nog niet volledig.

Om een betere vergelijking te kunnen maken heeft Katrien Schryvers een bijkomende schriftelijke vraag ingediend. In de onderstaande tabel worden de cijfers van voor 1 juli 2021 ook weergegeven op basis van de datum van overlijden. Uit die cijfers blijkt dat het aantal nalatenschappen waarbij toepassing werd gemaakt van het tarief, vermeld in artikel 2.7.4.2.1, eerste en tweede lid, van de Vlaamse Codex Fiscaliteit (VCF), in de tweede jaarhelft van 2021 toch lager ligt dan in de eerste jaarhelft. Ook voor de eerste jaarhelft van 2022 lijkt het aantal nalatenschappen aan goede doelen lager te liggen dan in dezelfde periode een jaar eerder, toen het fiscale voordeel van het duolegaat nog wel kon worden toegepast. De cijfers van (vooral de tweede helft van) 2022 zijn, gelet op de aangiftetermijn en de tijd die nodig is om te taxeren, nog niet volledig.⁴

¹ *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2021-22, nr. 48, aan minister Matthias Diependaele.

² *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2021-22, nr. 296, aan minister Matthias Diependaele.

³ *Vragen om uitleg* VI.Parl. 2021-22, nr. 2958.

⁴ *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2022-23, nr. 296, aan minister Matthias Diependaele.

Aanslagjaar/ semester	Tarief	Aantal nalaten- schappen	Aantal legaten	Totaalbedrag legaten (euro)	Belastbare grondslag (euro)
2021/1	8,50%	448	629	155.009.504	134.644.010
2021/2	0,00%	356	550	129.983.015	103.211.837
	8,50%	8	8	12.104.723	9.597.523
2022/1	0,00%	354	571	118.138.378	103.873.881
	8,50%	5	7	571.679	552.784
2022/2	0,00%	165	271	50.703.882	44.109.777
	8,50%	2	2	45.849.614	45.673.043

Om een volledig beeld te verkrijgen van de effecten van de afschaffing van het fiscale voordeel van het duolegaat en de herleiding van de erfbelasting voor goede doelen tot 0 procent, is het nodig om ook de relatieve cijfers te bekijken, namelijk het aantal nalatenschappen waarin een goed doel is opgenomen tegenover het aantal overlijdens datzelfde jaar.

In onderstaande tabel worden die cijfers (op basis van de datum van overlijden) weergegeven vanaf 2017. Hoewel de verschillen beperkt zijn, en ondanks het feit dat de minister in zijn antwoord op een parlementaire vraag van Katrien Schryvers stelde dat het aantal legaten aan goede doelen en het totaal nagelaten bedrag ten opzichte van het aantal overlijdens in 2021 vergelijkbaar is met eerdere jaren, toont de vergelijking aan dat 2021 procentueel het laagste aantal nalatenschappen telde waarin een legaat aan een goed doel was opgenomen. De relatieve cijfers voor de twee semesters van 2021 zijn niet bekend, maar uit de absolute cijfers in het tweede semester bleek een lager aantal nalatenschappen waarin een goed doel is opgenomen. Op basis daarvan kan worden verondersteld dat in het tweede semester van 2021 het aantal nalatenschappen met een goed doel, afgezet tegenover het aantal overlijdens, minder bedroeg dan 1,24 procent.⁵

Jaar	Aantal nalaten- schappen	Totaalbe- drag lega- ten (euro)	Aantal overlij- dens	Procen- tueel aantal	Bedrag/ overlij- den	Bedrag/ nalaten- schap
2017	816	299.273.160	64.735	1,26	4623	366.756
2018	892	299.609.301	65.526	1,36	4572	335.885
2019	909	384.637.875	64.811	1,40	5935	423.144
2020	1036	391.453.151	72.973	1,42	5364	377.851
2021	812	297.097.243	65.465	1,24	4538	365.883
2022	526	215.263.553	68.893	0,76	3125	409.246

Los van de effecten van de decretale wijzigingen met betrekking tot de erfbelasting voor nalatenschappen aan goede doelen zijn de indieners van deze conceptnota van mening dat het nalaten aan een goed doel een maatschappelijke waardering

⁵ *Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2022-23, nr. 296, aan minister Matthias Diependaele.

moet krijgen. Zo wordt voor gedane giften vanaf 40 euro een belastingvermindering toegekend van 45 procent van het werkelijk gestorte en op een fiscaal attest vermelde bedrag. Daarmee wil de federale overheid het schenken aan goede doelen aanmoedigen. Volgens de indieners van deze conceptnota strekt het ook tot aanbeveling om een fiscaal voordeel toe te kennen aan wie nalaat aan een goed doel.

Voorstel van nieuwe regelgeving

Terwijl vóór de afschaffing van het fiscale voordeel op het duolegaat het aantal legaten aan goede doelen jaar na jaar toenam, lijkt de afschaffing van het fiscale voordeel voor het duolegaat, zelfs met de herleiding van de erfbelasting op goede doelen tot het nultarief voor veel goede doelen die tendens te keren.

Veel goede doelen vervullen een groot maatschappelijk engagement op tal van terreinen en de middelen vanuit de duolegaten betekenden een belangrijk deel van de inkomsten voor die organisaties. Door goede doelen te steunen kunnen mensen een grote bijdrage leveren aan een warme samenleving. Vanuit de overheid moeten mensen die zo'n goed doel willen steunen, dan ook worden gewaardeerd. Voor schenkingen bij leven is er daarom een fiscale aftrekbaarheid van giften bepaald. Als iemand aan een goed doel nalaat, dan is het tarief in 2021 wel herleid tot 0 procent, maar is er geen fiscale stimulans, noch voor de erflater, noch voor de erfgenamen.

De indieners van deze conceptnota stellen daarom voor om, als iemand een deel van zijn nalatenschap per testament nalaat aan een goed doel, een belastingkrediet toe te kennen op een percentage van dat nagelaten bedrag. Dat belastingkrediet kan dan worden afgetrokken van de erfbelasting die de erfgenamen in rechte lijn verschuldigd zijn.

Een voorbeeld: Iemand laat 60.000 euro aan roerende goederen na. In zijn testament kiest de erflater ervoor om daarvan 5000 euro na te laten aan een goed doel. Het overige deel gaat naar zijn enige kind. Op een percentage van die 5000 euro voor het goede doel wordt een belastingkrediet toegekend. Als het bijvoorbeeld gaat over 10 procent, bedraagt dat krediet 500 euro. Dat mag dan worden afgetrokken van de erfbelasting die het kind nog verschuldigd is. Die erfbelasting bedraagt 1950 euro. Verrekend met het belastingkrediet betekent dat dus dat het kind nog maar 1450 euro erfbelasting moet betalen.

Dat de begunstiging van het goede doel in dat geval gebeurt door een bijzonder legaat, betekent dat het goede doel het bedrag netto kan ontvangen zonder bijkomende administratieve verplichtingen, en in geen geval verplicht kan worden tot het inlossen van schulden.

De voorgestelde mogelijkheid is rechtvaardiger dan het duolegaat, en heeft geen invloed op de belastbare basis van de nalatenschap.

Het percentage van het belastingkrediet, alsook welke grensbedragen eventueel worden vastgelegd, kunnen voorwerp uitmaken van verdere besprekingen.

Katrien SCHRYVERS
Peter VAN ROMPUY
Koen VAN DEN HEUVEL
Stijn DE ROO